

III¹.a. MÁLFRÆÐINNAR GRUNDVÖLLR².

1. ³Hljóð er allt þat, er um kvikendis eyru má heyra. Hljóð hefir margar kynkvísir, ok verðr hljóð þat, sem náttúruliga megu eyru greina af samkvæmu tveggja líkama; önnur hljóðsgrein er sú, er heilug ritníng segir andliga luti ljóða. Líkamligt hljóð

¹) *Quod ad argumentum adinet, tertium tractatum, ut divisionem Raskii retineamus, in duas particulas dividimus, nempe: a. in Fundamentum Grammaticæ; b. in Figuras orationis (secundum Donatum). Auctor hujus tractatus est Olavus Thordi f., dictus Hvitaskáld, frater Sturlæi ex fratre nepos, qui sec. Annales obiit 1259. Argumenta: 1. Fragm. membr. AM. Nr. 748, 4to, exaratum, ut putatur, initio sec. 14^{ti}, duabus illis particulis, quæ nostro iudicio tractatum tertium constituunt, exscriptis statim subjungit hæc: "hær ær lykt þeim lut bókar ær Olafur Þórdarson hæfr samansett", i. e. hic concluditur ea libri pars, quam O. Thordi f. composuit. 2. Auctor tractatus quarti (qui tractatus non est nisi supplementum Figurarum orationis) Auctorem tertii tractatus bis citat sub nomine Olavi, nempe: a. dixerat Auctor tractatus tertii in partic. a (ed. Raskii p. 303-304): "enn fyrir hljóðsfegrð er diptongvs fvdinn, sem hær: LØKR, ØGR: þviat fegra þikkir hljóða heldr en LÆKR, ÆGR". Hunc locum respiciens Auctor tractatus quarti ait (ed. Raskii p. 343): "Ólafr segir ok, Evphónia verðr þar sem ... límingarstafr er skiptir í þaa stafr, sem fegra hljóða, sem í þessvm nðsvm, LÆKR ok ÆGR". β. in partic. b (ed. Raskii p. 317) dixerat Auctor tractatus tertii: "sá lostr hæyrir Cacemphaton, er ver kollvm NYKRAT eða FINNGÁLK(N)AT, ok verðr þat mest í nýgjörfingvm, sem hær Hær er exin köllvð í öðrvm helmíngi trüllkona skialldar eða valkyria, enn í öðrvm svt hialmsins, ok er svá skipt líkneskivm á hinvm sama lvt, sem Nykr skiptiz á margar leiðir". Quem locum intuitus Auctor tractatus quarti dicit (ed. Raskii p. 342): "ok kallar Ólafr þat sinngaalknat, er líkv er skipt á einvm lvt í enni somv vísv". 3. Ipse Auctor tractatus tertii in partic. a allegat*

III.

a. FUNDAMENTUM GRAMMATICES.

1. Sonus est omne, quod auribus animantis percipi potest. Soni multæ sunt species, isque sonus, quem aures naturâ possunt distinguere, duorum corporum concursu fit; alia soni species est, qua sacra scriptura res spirituales sonare dicit. Sonus corporeus fit partim

ὑπόγραμμα runicum, auctore Valdemare Daniæ rege, quem Dominum suum adpellat (ed. Raskii p. 302), his verbis: "þessa stafr ok þeirra merkingar compilaraði minn herra Valldimar Danakonvgr með skiótv orðtaki á þessa lvd". *Quæ verba in eundem auctorem bene congruunt: nam teste Sturlæorum Historia, libr. 8, c. 3, Ol. Thordi f. apud regem Valdemarem (secundum) versatus erat, quod anno 1245 testatus est Thorgils Skardius, ejus ex fratre nepos: "Ólafr fúðrbróðir hans (Þórgils) hafði verit í Danmörku með Valdimari kóngi og fengit af honum mikinn sóma". Consentit Knytl. c. 127 (Fms. 11, 396): "með honum (Valdimar gamla Valdimarssyni) var Ólafr Þórdarson, ok nam at honum marga fræði, ok hafði hann margar ágælligar frásagnir frá honum". De Olavo Thordi f. vide Hist. eccl. Isl. Tom. 1, p. 208-9, et Grönlands hist. Mindesm. Vol. 1, p. 30. De tempore, quo in Dania versatus fuerit, aliquid infra dicitur. Fontes, quos citat in partic. a, sunt: Philosophi, et in his nominatim Plato et Aristoteles; ex Grammaticis Priscianum septies allegat, qui etsi prioris particulæ fons locuples sit, tamen quum haud raro aliis opponatur, interdumque aliorum doctorum (svmir menn, svmir meistarar) sententiæ citentur, vix dubium est, quin particula a pluribus Grammaticis latinis superstructa sit; in particula b Donatus ter citatur, quæ tota particula hunc Grammaticum sequitur. — ²) Inscriptionem om. W et fragm. 757. Fragm. 748 inscriptionis loco habet: At greina hljóð, i. e. De sonis distinguendis. — ³) Fragm. Ed. Sn. Nr. 748, quod in additamentis integrum dabimus, in medio aliquo tractatu tropologico incipit.*

verðr annat af líflausum lutum en annat af lífligum lutum. Hljóð þat er heyrst af líflausum lutum verðr annat af¹ ræriligum skepnum, en annat af úhræriligum, annat af samkvámu ræriligra luta ok úræriligra. Af ræriligum lutum verðr hljóð, sem af höfuðskepnum : eldi, vindum, vötnum; af úhræriligum lutum verðr hljóð, sem steinum ok málni eða strengjum, ok verðr þesskyns hljóð jafnan af hræring nokkurs líkama, lífligs eða úlífligs. Af samkvámu ræriligra luta ok úræriligra verðr hljóð, sem þá er vindr eða vötn eða eldr slær með afli jörð eða aðra úræriliga luti. Hljóð þat, er verðr af líflausum lutum, er sumt úgreiniligt, sem vinda gnýr eða vatna þytr eða reiðarþrumur, en sumt hljóð er greiniligt eptir náttúrligri samljóðan þeirri, er Philosophi kölluðu musicam, ok verðr þat hljóð hið efsta ok hið æzta af ræring ringa þeirra², er sól ok túngl ok fimm merki-stjörnur gánga í, þær sem planete heita, ok heitir þat *celestis armonia*³. Þessar stjörnur sagði Plató hafa líf ok skyn og vera údauðligar. Greiniligt hljóð verðr í líflausum lutum, þat sem vèr köllum listuligt hljóð, sem í málni ok strengjum ok allskyns söng ok pípum. Í lífligum lutum verðr *hljóð*⁴, sem í viðum ok grösnum, ok þó af ræring nokkurs ræriligs líkama. Af lífligum lutum, þeim er líkama hafa, verðr annat hljóð, þat er rödd heitir, en annat þat sem eigi er rödd, sem fótastapp eða handaklapp ok annat þvílíkt. Rödd er

¹) II (i. e. tveimr), *add. 748*. — ²) VII (sjö), *add. 748*; þeirra VII hringa, *757*. — ³) s. himnesk lióðagrein, *add. 748*; suosem himnesk hlióðagrein, *add. 757*. — ⁴) *add. ex 748, 757*.

ex rebus inanimatis, partim ex rebus animatis. Sonus, qui ex rebus inanimatis percipitur, partim existit a creaturis mobilibus, partim ab immobilibus, partim a concursu rerum mobilium et immobilium. A rebus mobilibus sonus proficiscitur, ut ab elementis rerum, igne, ventis, aquis; ab immobilibus rebus sonus fit, ut a lapidibus et metallis aut fidibus, quod soni genus semper existit a motu alicujus corporis animati aut inanimati. Ex concursu rerum mobilium et immobilium sonus fit, veluti quum ventus aut aqua aut ignis terram aliasve res immobiles vi adlligit. Sonus, qui existit ab rebus inanimatis, alius indistinctus est, ut fremitus ventorum aut susurrus aquarum aut fragores cœli, alius distinctus secundum consonantiam naturalem, quam Philosophi musicam dixerunt, cujus soni summus et excellentissimus existit ex motu circulorum, quos sol et luna et quinque signa, planetæ dicta, percurrunt; quæ cœlestis harmonia dicitur^a. Quas stellas vita et ratione gaudere, et immortales esse, Plato docuit. Sonus distinctus in rebus inanimatis existit, quem dicimus sonum artificialem, veluti in metallo, fidibus, omni cantus genere ac tibiis. In rebus animatis sonus existit, velut in arboribus et herbis, et quidem adpulsu alicujus mobilis corporis. A rebus animatis, corpore præditis, alius sonus proficiscitur, qui dicitur vox: alius, qui non vox est, ut planctus pedum aut plausus manuum, aut id genus alia. Vox est sonus, vivi animantis ore prolatus, formatus novem instrumentis naturalibus: pulmonibus, gutture, lingua, duobus labiis et quatuor dentibus.

^a) Confer Somnium Scipionis, cap. 5.

hljóð, framfært af kvikendis munni, formerat¹ af níu náttúruligum tólum: lúngum, barka, tungu ok tveim vörum ok tönnum fjórum. En Priscianus kallar rödd vera hið greiniligsta² loptsins högg ok eiginliga skiljanligt. [Rödd greinist á marga vega: önnur rödd er ritanlig³ en önnur úritanlig. Úritanlig rödd er sú, er eigi má stöfum greina; ritanlig rödd er önnur merkilig, en önnur úmerkilig. Úmerkilig rödd er sú, er til engrar merkingar er höfð, sem: hvab⁴, bligstrix⁵. Merkilig rödd er önnur af náttúru, önnur af setning eða sjálfvilja. Merkilig rödd af náttúru er barnagrátr, eða sjúkra manna stynr eða annat þvilíkt; merkilig rödd af setning er sú, er framfærst af sjálfvilja manns, sem þetta nám⁶: maðr merkir kvikendi skynsamligt ok dauðligt⁷.

2. Stafr er hinn minnsti lutr samansettrar raddar, sá sem rita má, ok er stafr kallaðr⁸ í því sem heyrir allri samsetning stafligrar raddar; því at vèr skiptum bækr í capitula, en capitula í klausur eða vers, en klausur í málsgreinir, málsgreinir í sagnir, sagnir í samstöfur, samstöfur í stafi. En þó eru eigi stafir náttúruliga úskiptiligr, þvíat stafr er rödd, en rödd er lopt, eða af lopti formerat. En hvárt sem rödd er lopt eða af lopti formerat, þá er hon samansett af sínum pörtum, sem loptið, með því at þat er

¹) sic 748, 757; formeraz, W. — ²) grandligsta, 748; granlegsta, id., subtilissimum, 757. — ³) a [ex 748 et 757 additum, in W errore librarii omissum. — ⁴) bubo, 748; bumbo, 757. — ⁵) blictrix, 748; bicerix, 757. — ⁶) na (þetta-na?), 748; na(m), 757. — ⁷) sic 748, 757; skynsamlig ok dauðlig, W. — ⁸) hinn minnsti lutr (eða vskiptiligr, add. 748), add. 757, 748.

Priscianus vero dicit vocem esse ictum aëris distinctissimum^a et auribus proprie intelligibilem. Vox multis modis distinguitur; alia vox scribi potest, alia scribi non potest^b. Vox nescia scribi est ea, quæ literis distingui nequit. Vox, quæ scribi potest, alia est significabilis, alia non. Vox non significabilis est, quæ ad nullum significatum adcommodatur, ut *bvab*, *bligstrix*. Vox significabilis alia fit instinctu naturæ, alia consilio sive voluntate. Vox natura significabilis est vagitus infantum aut suspiria ægrotorum aut tale quid. Vox consilio significabilis est, quæ libero hominis arbitrio profertur, ut hæc adsumtio^c: homo significat animal rationale et mortale.

2. Litera est minima, quæ scribi potest, pars vocis compositæ: vocaturque litera (pars minima vel individua)^d, quod adinet ad totam compositionem vocis literalis; dividimus enim libros in capita, capita in clausulas sive versus (o: periodos), clausulas in sententias, sententias in verba, verba in syllabas, syllabas in literas. Verum tamen literæ non sunt naturâ individuæ: nam litera est vox, vox est aër aut aëre formatum quid. Sive vero vox aër est, sive aëre formatum quid, suis partibus

a) "Vox est aër spiritu verberatus", Isidori Orig. Lib. 2, c. 19. — b) Quoniam apud Grammaticum Diomedem occurrit "*vox scriptilis*" et "*vox confusa est inscriptilis*", fieri potest, ut hic Grammaticus auctori ad manum fuerit. Diomedis de oratione, partibus orationis et vario Rhetorum genere, Libri 3, editi sunt a Putschio (J. A. Fabricii Bibl. Latina T. 3, p. 397, Lips. 1774). — c) *nám*] forte rectius veritam "*definitio*". Respexit auctor Aristolelis τὸν τοῦ ἀνθρώπου ὄρισμόν, de Poëtica c. 20, quam eandem definitionem adfert Isidor. Orig. Lib. 2, c. 29: "homo est animal rationale, mortale, sensus disciplinæque capax". — d) Sic et Isidor. Orig. Lib. 13, c. 2, de atomis in litera: "nam orationem dividit in verba, verba autem in syllabas, syllabas autem in literas. Litera, pars minima, atomus est, nec dividi potest".

líkamligt *ok*¹ allir líkamir eru samansettir, en jafn lutr verðr af jöfnu efni at gerast, sem hold af holdi. En svá sem í náttúrulegum líkamum eru nokkurir þeir lutir, er kallast einfaldir, sem fjórar höfuðskepnur: eldr ok jörð, vötn ok lopt, ok kallast þessir lutir eigi einfaldir af því at þeir sé úskiptiligrir, heldr af því, at hverr þeirra hlutr er jafn sínu² öllu, sem lítill gneisti hefir jafna náttúru hinu mesta báli; svá eru ok stafir úskiptiligrir í misjöfnu efni, eða í þá luti, sem úlíkir eru; þvíat *a* ok aðrir raddarstafir hafa stundum skammt hljóð, en stundum langt, ok ef þeir hafa langt hljóð, þá hafa þeir tvá tíma jamlánga. Philosophi kölluðu stafi *elementa*, þat eru höfuðskepnur, af því at svá sem líkamir eru skapaðir af fjórum höfuðskepnum, svá gjöra ok stafir samansettir alla staflega rödd, svá sem nokkurskonar líkama; þvíat rödd tekr eyru, ok hefir þrenna mæling, sem allt þat er líkamligt er, þat er hæð upp ok ofan, ok breidd til vinstri handar ok hægri, ok lengd fyrir ok eptir; því at rödd má öllum megin heyrast. Samstöfur hafa hæð í hljóðagrein, en breidd í anda, lengd í tíma; því at hver samstafa er annathvært hvöss eða þúng eða umbeygilig: hvöss hljóðsgrein, sú er fram færð með höldnu hljóði, sem þessi samstafa: *hvat*; þúng hljóðsgrein, er *af*³ lítillátu hljóði hefst, ok dregst niðr í hið lægra hljóð, sem hin fyrsta samstafa í þessu nafni: *háreysti*. Umbeygilig hljóðsgrein er sú, er hefst af lítillátu hljóði, ok þenst upp sem hvöss hljóðsgrein, sem þetta nafn: *raust*. Hver samstafa hefir ok framslutning annathvært

¹) ex 748 et 757 additum; om. W. — ²) sic W, 748, 757; hinu, Rask. ex conjectura. — ³) om. in W.

composita est, ut aër, qui corporeus est, omnia enim corpora sunt composita; necesse vero est, similis res ex simili materia fiat, ut caro ex carne. Ut autem in corporibus naturalibus sunt quaedam res, quæ simplices vocantur, qualia sunt elementa, ignis, terra, aqua, aër, quæ res non ideo simplices dicuntur, quod sint individua, sed quod quælibet pars earum eadem sit ac suum totum, quemadmodum parva scintilla ejusdem naturæ est atque maxima flamma: sic et literæ sunt individua in materia dissimili, id est, in res dissimiles dividi non possunt; nam *a* ceteræque vocales jam brevem, jam longam quantitatem habent, quæ si longam quantitatem habeant, duas moras æque longas habent. Philosophi literas vocarunt *elementa*, eo quod, ut corpora ex quatuor elementis formata sunt, sic literæ compositæ omnem vocem literalem, veluti corpus aliquod, efficiunt. Nam vox aures pellit, ternamque mensuram, ut omnia, quæ corporea sunt, habet, hoc est, altitudinem sursum deorsum, latitudinem a sinistra et dextra, longitudinem antrorsum et retrorsum; vox enim ab omnibus partibus percipi potest. Syllabæ altitudinem habent in accentu, latitudinem in spiritu, longitudinem in quantitate. Nam quæque syllaba aut est acuta, aut gravis, aut circumflexa. Accentus acutus est, qui (celeriter) profertur sono contento, ut hæc syllaba: *hvat* (quid). Accentus gravis, qui a submisso sono incipiens in sonum magis submissum descendit, ut prima syllaba hujus nominis: *háreysti* (vociferatio). Accentus circumflexus est, qui a sono submisso incipiens sursum adtollitur, ut accentus acutus, ut hoc nomen: *raust* (vox). Quæque syllaba etiam

lina eðr snarpa, ok er sá andi hær kallaðr ræring framflutningar samstöfu. Með snörpum anda verðr sú samstafa framfærð, sem hin fyrri samstafa þessa nafns: *þurrun*¹; með linum anda flytjast samstöfur þessar: *lángan tíma*. Hver samstafa er annathvært löng eða skömm, ok *er*² skömm samstafa skjótt framflutt ok hefir eina stund, sem fyrri samstafa í þessu nafni: *Ari*; löng samstafa er seinliga framflutt, ok hefir tvær stundir, sem hin fyrri samstafa í þessu nafni: *Hati*³, ok er tími eða stund kallaðr dvöl, mælandi framflutning raddar.

3. Stafr hefir þremm⁴ tilfelli: nafn, figúru, veldi eða mátt. Stafanöfn eru sextán í danskri⁵ tungu, í þá líking sem Grikkir höfðu *forðum*⁶ daga, en þó eru merkíngar þeirra myklu fleiri. Priscianus segir, at hverr raddarstafr hafi tvö eðr fleiri hljóð⁷; svá sem *á*, ef þat er skammt, hefir fernar⁸ hljóðsgreinir: hvassa hljóðsgrein fyrir utan áblásning *h*, sem hær: *Ari*; hvassa með áblásning *h*, sem hær: *hafi*; en þúnga hljóðsgrein *hafandi*. Lángt *á* hefir sex hljóð: ef þat hefir áblásning *h*, þá hefir þat annathvært hvassa hljóðsgrein, eða þúnga, eða umbeygiliga, [sem hær . . .⁹. Slikt hið sama ef þat hefir eigi áblásning, ljóðar þat¹⁰ sem¹¹

¹) þurvir, 757. — ²) *add. ex 748, 757.* — ³) *sic 748; hare, 757; W sine lacuna omittit, sed senior manus, fortasse Joh. Olav. Grunnavicensis, margini adscripsit: "alii hafi".* — ⁴) þriú, 757; iij, 748. — ⁵) norœnni, 748. — ⁶) *add. ex 748.* — ⁷) hafe þriú hljóð eða fleire, 757; hafa x hljóð æ. flæiri, 748. *Quippe cum singulæ vocales denos inveniantur habentes sonos, vel plures, Prisc. Libr. I, ed. Putsch. 539.* — ⁸) flórar, 757; iij, 748. — ⁹) 748 nullam lacunam habet, *inscriptionem addens: um áblásning h.* — ¹⁰) 748, 757; þar, *minus recte, W.* — ¹¹) iij læiðir sœm, 748; á þriá vega suo sem, 757.

habet pronuntiationem aut lenem aut asperam, qui spiritus hoc loco appellatur motus pronuntiationis syllabæ. Spiritu aspero profertur syllaba, velut prior syllaba hujus nominis: *þurrun* (sicco); spiritu leni efferuntur hæ syllabæ: *lángan tíma* (longum tempus). Quæque syllaba aut longa est aut brevis; syllaba brevis cito pronuntiat et unum tempus habet, ut prior syllaba hujus nominis: *Ari* (Arius, aquila); syllaba longa tarde profertur, et habet duo tempora, ut prior syllaba hujus nominis: *Hati*. Tempus est mora, pronuntiationem vocis metiens.

3. Literæ tria sunt accidentia, NOMEN, FIGURÁ, POTESTAS sive VIS. In lingua Danica nomina literarum sunt sedecim^a, quot Græci olim usi fuerant^b, quarum tamen multo plures sunt significationes. Priscianus testatur, cuique vocali duos aut plures esse sonos; quemadmodum *á*, si breve est, quatuor habet soni variationes: accentum acutum, sine adspiratione *h*, ut hic, *Ari*; acutum cum adspiratione *h*, ut hic, *hafi*; gravem vero accentum in *hafandi*. Longum *á* habet sex sonos: si præcedat adspiratio *h*, habet accentum aut acutum aut gravem aut circumflexum, ut hic Similiter si nulla præcedat adspiratio, sonum habet, ut in his (nominibus), *áre, áranna, ára*.

^a) vide *Gislvi Brynjulvi f. Periculum Runologicum*, Havn. 1823, p. 83-85; *R. K. Rasks Samlede Afhandlinger*, Havn. 1836, Vol. 2 p. 295-8. — ^b) vide *Ausführliche griechische Grammatik von A. Matthiä*, Leipzig 1825, I. Theil p. 21; cfr. Priscian. Libr. I. l. c. 542: apud antiquissimos Græcorum non plus quam sedecim erant literæ, quibus ab illis acceptis Latini antiquitatem servauerunt perpetuam.

Þessi: *áre, áranna, ára*. Slíkt hið sama má⁷ ok greina aðra raddarstafi: *i* ok *u* hafa því fleiri greinir, at þeir eru stundum samhljóðendr, sem í þessum nöfnum: *jarl, vitr*, [ok heitir *v*¹. Í norænu stafrofi eru fimm hljóðsstafir, svá: úr Π , óss F , íss I , ár A , [ýr D ², ok er íss stundum settr fyrir *e*, [ok er þá stúnginn³, svá sem aleph eða joth setjast fyrir tveim raddarstöfum *i* ebresku máli. Π er af því fyrst sett, að þat ljóðar í⁴ vörum; F þarnæst, hann hljóðar í munni; I stendr þar næst, ok ljóðar í ofanverðum barka, [en í neðanverðum barka⁵, sem *e*, ef hann er pontaðr⁶; þarnæst er A ⁷ skipat, því at hann hljóðar í brjósti; D ⁸ er tekit af ebreskum stöfum. En latínumenn skipuðu stöfunum gagnstaðliga þessum, sem hér er greint: settu þeir *a* fyrst, því at þat er næst hinu neðsta raddartóli, er vèr köllum lúngu, ok þat má fyrst skilja í bernsligri raust. En Π er af því fyrst skipat, at þat er fremzt ok næst⁹ sjálfu efni raddarinnar¹⁰, er vèr hyggjum at loptið megi kalla, ok hafa af því hváirtveggju meistarar vel ok náttúrlega skipat stöfunum í sínu máli. Raddarstafir þessir hefjast allir af sínu ljóði, en leggjast í samhljóðendr [reið ok sól¹¹. Samhljóðendr eru ellifu¹² í rúna máli; fimm, þeir er

¹) *a* [, ok er þá *v* vend kallat í norænu máli, 748; *a* [omitt. 757, qui reliqua hujus capituli omittit. — ²) *a* [add. ex 748. — ³) sic emend. pro lectione codicis W: stvndvm; *a* [, þá er hann er stvnginn, 748. — ⁴) framanverðum, add. 748. — ⁵) *a* [om. W, sed addita sunt ex 748. — ⁶) *a* [, en í neðanverðum barka, ef hann er pvnktadr, ok lióðar þá sem *e*, 748. — ⁷) sic 748; *a*, W. — ⁸) sic 748; h., W. — ⁹) sic 748; mest, W. — ¹⁰) at því, add. 748. — ¹¹) *a* [R ok L, 748 (supra lineam: reið, sól), addens inscriptionem: vm samhljóðendr. — ¹²) sic 748; xii, W.

Eodem modo ceteræ vocales distingui possunt: *i* et *u* eo plures habent variationes, quod interdum consonantes sunt, ut in his nominibus: *jarl, vitr*: tumque *v* dicitur (*vend* in lingua Norvegica s. Septemtrionali). In alphabeto Norvegico sunt quinque vocales, sic: *úr* Π , *óss* F , *íss* I , *ár* A , (*ýr* D); ex quibus *íss* (*i*) interdum ponitur pro *e*, quando punctatum est (*o*: I), quemadmodum *aleph* aut *joth* pro duabus vocalibus ponuntur in lingua Hebraica. Π ideo primum ponitur, quod in labiis (primoribus) sonat; deinde F , quod in ore sonat; huic proximum stat I , quod in superiori gutture sonat, punctatum vero in inferiori gutture sonat ut *e*; dein collocatur A , eo quod in pectore sonat; D desumptum est ex literis Hebraicis. Verum Latini contra quam hoc loco demonstratum est literas disposuerunt, primo loco *a* ponentes, eo quod id proximum est infimo vocis instrumento, quod vocamus pulmones, qui sonus primo animadverti potest in voce puerili. Sed Π ideo primo positum est, quod primum est proximumque ipsi vocis elemento, quod aërem dici posse arbitramur; qua re utriusque alphabeti auctores literas bene et naturæ convenienter disposuerunt. Hæ omnes vocales a proprio sono incipiunt, desinentes in consonantes *reið* et *sól* (*r* et *s*). In alphabeto Runico^a undecim sunt consonantes, quarum quinque, quæ ad vocales prope accedunt, a doctis hominibus semivocales appel-

^a) vide P. Vidalini de linguæ septemtrionalis appellatione *dönsk tunga*, Skýringar yfir Fornyrði Lögbókar þeirrar, er Jónsbók kallast, samdar af PÁLI lögmanni VIDALIN, Reykjavík 1849, I. deild, p. 125-142; Guñl. Ormst. S. ed. Havn. 1775, p. 288-290.

nálægir *eru*¹ raddarstöfum, eru kallaðir hálfraðdarstafir [af fróðum² mönnum³, þvíat þeir hafa meiri líking raddarstafa ok merkiligri hljóð en aðrir samhljóðendr, þat er R, k, Y, T, F; [kalla sumir menn með þessum stöfum teljandi s⁴ í latínu⁵ stafrofi, því at hann hefir sitt hljóð af raddarstaf, sem aðrir þesskyns samhljóðendr. Priscianus segir eigi ráða mega stafsins merkíng, hvárt hans nafn hefst af raddarstaf eða af eiginligu hljóði⁶, sem marka má í þessu stafrofi, ok mörgum öðrum, er nálíga hefjast allir stafir af sínu ljóði hvártveggja, raddarstafir ok samhljóðendr, ok halda fullkomliga sínum merkíngum. Í þessu⁷ eru fimm stafir, þeir er vèr köllum dumba stafi, þat eru *⁸, þ, Y, 1, B, ok eru þessir stafir eí af því dumber kallaðir, at þeir hafi ekki hljóð, heldr af því, at þeir hafa lítið hljóð hjá raddarstöfum, í þá líking sem sá maðr er kallaðr eingisháttar af góðri ætt, er lítt er mentr⁹ hjá sínum göfgum frændum.

4. ¹⁰ Annat tilfelli stafs er sígúra, ok er þat mynd eða vöxtr stafanna, svá gjörr sem hær er ritað. Þriðja tilfelli stafs er mátt, ok er þat sjálf framflutning stafa ok merkíng þeirra; fyrir þann sama

¹) *add. ex 748; om. W.* — ²) *sic dedimus*; af vfróðum, *indoctis, W*, quod *perperam scriptum esse videtur*; *Rask conjectit*: II (háðum) fróðum. — ³) a [, af qðrvm mönnum, 748. — ⁴) *hanc literam ex conjectura addidimus*, quod etiam auctoritate fragmenti 748 nititur, ubi ð (sól) inter literas mox allatas numeratur. — ⁵) a [: ær af svmmv mönnum með þæssvm stöfvm taliðr í latinv, 748. — ⁶) *sic dedimus, 748 secuti*, ubi legitur: eða eiginligv lióði; *W legit*: eða af æiginligvm. — ⁷) stafrofi, *add. 748.* — ⁸) *sic jam dedit Raskius*; Y in *W*, cui serior

lantur, eo quod majorem cum vocalibus similitudinem sonosque significantiores, quam ceteræ consonantes, habent: hæ sunt R, k, Y, T, F; quibus literis nonnulli adnumerandum censent s in Latino alphabeto, eo quod sonum suum a vocali, ut ceteræ ejusmodi consonantes, incipiat*. Priscianus dicit, sive nomen literæ a vocali, sive a proprio sono incipiat, de potestate ejus inde concludi non posse, quemadmodum judicari potest ex hoc alphabeto, multisque aliis, in quibus omnes fere literæ, tam vocales, quam consonantes, a sono proprio incipiunt, suasque potestates perfecte retinent. In hoc (alphabeto) sunt quinque literæ, quas vocamus literas mutas, quales sunt *, þ, Y, 1, B, quæ literæ non ideo mutæ vocantur, quod soni expertes sint, sed quod exiguum habeant sonum, ratione vocalium habita, quemadmodum vir, bona familia oriundus, qui minorem quam ampli cognati sui dignitatem adeptus sit, nullius pretii esse existimatur.

4. Alterum literæ accidens est FIGURA, quæ est forma sive character literarum, ita expressa, ut modo scriptum est. Tertium literæ accidens est POTESTAS, quæ est ipsa literarum pronuntiatio et significatio; qua eadem

manus (J. O. Grunnæv.) literam g superscripsit, sequentibus vero: d, k, t, b; F prave 748. — ⁹) mannaðr, 748. — ¹⁰) um tilfelli stafs, *add. 748. Hic iterum incipit 757.*

a) Isidor. Orig. Lib. I. cap. 3: "Semivocales dictæ, eo quod quiddam semisonum de vocalibus habeant; ab e quippe vocali incipiunt et desinunt in naturalem sonum, ut f, l, m." Prisc. I. 3, 8 hæc ex Servio attulit: "Semivocales sunt septem, quæ ita proferuntur, ut inchoent ab e litera, et desinant in naturalem sonum, ut ef, el, em, en, er, es" (cfr. Ramshorn, *lat. Gramm.* p. 1).

mátt stafanna eru fundin nöfn þeirra ok figúrun. Sumir meistarar kalla [skipan hið fjórða¹ tilfelli stafs, en þat kallaði² Priscianus einn part, þann er mætti stafsins heyrir³. Þessa stafi ok þeirra merkingar compileraði minn herra Valldimar Danakonúngr⁴ með skjótu orðtaki á þessa luad: *sprengd manns hök flyði tvvi⁵ boll, ðKRþKFY YAKKY *FY FYAPY ANNI BAYN⁶*. Hér er *sól* fyrst skipat⁷ fyrir *s* latinustaf, ok ζ girðzkan staf, ok köllum vèr þat *knèsól*, [ok svà er gört: *h*⁸, en *z* hefir náttúrliga í sér tveggja stafa [hljóð, *t* ok *s*, eða *ð* ok *s*, ok *er* af því hvárgi stafr *x* ok *z* ritaðr

¹) sic 748, 757; hið fjórða skipanar, W. — ²) kallar, 757. — ³) *Isidor. Orig. Lib. I. c. 4*: "unicuique autem literæ tria accidunt, NOMEN, quomodo vocetur: FIGURA, quo characterè signetur: POTESTAS, quæ vocalis, quæ consonans habeatur. A quibusdam et ORDO adjicitur, quæ præcedat, quæ sequatur, ut a prior sit, sequens b". *Loci Prisciani, qui hic allegantur*: Accidit igitur literæ nomen, figura, potestas — et deinde: Quidam etiam addunt ordinem, sed est pars potestatis literarum, vide *Priscian. Lib. I. edition. Putsch. 540*. — *Reliqua hujus capituli omittit 757*. — ⁴) *Supra dictum est, Olavum Thordi filium in Dania apud regem Valdemarum II. versatum esse; sed quo tempore, non adeo liquidum est. Celeb. F. Johannæus in Hist. Eccl. Island. Tom. I. p. 208 adserit, eum anno 1236 in Norvegiam et inde in Daniam ad Valdemarum Victoriosum transiisse et sub eo aliquamdiu meruisse, sed anno 1240 in Norvegia prælio Osloensi interfuisse; in Islandiam reducem Prætoris munus gessisse annis 1248 et 1252. Idem repetitur in Grönl. hist. Mindesmerker I. 30. not. 1., nempe, eum in aula Valdemaris II. per quinquennium (1236-1240) se continuisse, Prætooremque fuisse annis 1248 et 1252. Ex historia adparet, Olavum Thordi filium, qui anno 1224 adolescens vocatur (Sturl. Lib. 4. p. 82), Hvammi, villa patris, in toparchia Dalensi, sedem habuisse, variisque implicitum rebus politicis a partibus patris, Snorrii Sturlæi, stetisse, annis 1227, 1228, 1234, 1235;*

potestate nomina et figuræ earum inventæ sunt. Quidam magistri quartum literæ accidens ORDINEM appellant, quem Priscianus partem ad potestatem literæ pertinentem vocavit. Has literas earumque significationes Dominus meus Valdemar, Danorum rex, brevi compendio sic complexus est: *sprengd manns hök flyði tvvi boll, ðKRþKFY YAKKY *FY FYAPY ANNI BAYN*. Hic *sól* primo loco ponitur, pro latina litera *s* et græca ζ, quem SOLEM GENICULATUM (*knèsól*) dicimus, quando sic formatur *h*; *z* vero naturaliter in se duarum literarum sonum habet, *t* et *s*, aut *ð* et *s*; quare

*vere anni 1236, auctore Snorrio Sturlæo, Hvammo Borgam ad habitandum concessisse (Sturl. 5. 183), ibique hiemem 1236-7 egisse (ibid.). Anno 1237 patri morienti (10. Apr., Necrolog.) præsentem adfuisse Eyræ in Alptafordo, partemque hereditatis accepisse (Sturl. 5, 188); eodem anno, turbis inter Sturlam Sighvati et Snorrium Sturlæum in apertum bellum erumpentibus, post prælium Bæense, unacum Snorrio Sturlæo in Norvegiam trajecisse (Sturl. 6, 194, 196; Fms. 9, 436) et Nidrosiæ hiemem 1237-8 transegisse (Sturl. 6, 196; Fms. 9, 453); Vere anni 1239 Nidrosiæ apud Skulium ducem fuisse (Sturl. 6, 232), proximeque insequenti æstate carmen de nave prætoria ducis, Langfriadago dicta, composuisse (Fms. 9, 457). Anno 1240 Nidrosiæ apud regem Hakonem fuisse, strophamque de prælio Lakensi pepigisse (Fms. 9, 494), quo non improbabile fit, eum regis castra secutum prælio Osloensi (die Saturni hebdomadis paschalis, Fms. 9, 511, i. e. die 21. Aprilis 1240) interfuisse. Secundum ea, quæ jam dicta sunt, nullum tempus invenio, quo Olavus apud Valdemarem II., D. R., commorari potuerit, nisi anno 1238-9, et 1240 post prælium Osloense, a 21. Aprilis usque ad 28. Martii 1241, quo die rex Valdemar II. mortuus est (Necrolog.). — ⁵) *topi*, 748. — ⁶) *IKþKFY YAKKY *FY FYAPY ANNI BAYN*, 748, ubi in primo verbo aut *R* omissum est, aut τὸ *K* figuram τοῦ hiarkan et reið sustinet. — ⁷) ok bæði sett, add. 748. — ⁸) *a* [: æf hon ær svà ger : *h*, 748.*

í rúna máli¹ eða í fornu latínustafrofi; nú eru þeir stafir af því í stafrof settir, at skjótara þikkir at rita² heldr einn staf en tvá. Þar næst stendr \mathfrak{B}^3 , ok er *bjarkan* [svá, at⁴ þat stendr fyrir *b*⁵ latínustaf; ok hefir sá rúnastafir tvá dumba stafi í sér, þá er [þat hljóðar fyrir⁶. En af því eru belgir opnir gjörfir á bjarkani⁷, þá er þat hljóðar fyrir *p*, at þat skal meirr sundrloknum vörum nefna en *b*. Þar næst stendr \mathfrak{R} fyrir *r* latínustaf, ok er einn af þeim, er hálfraðdarstafir eru kallaðir. Þar næst stendr \mathfrak{t}^8 , ok hljóðar fyrir tveim raddarstöfum: \mathfrak{t} ok \mathfrak{l}^9 , ok kalla Girkir þann staf diptongum, þat er tvíhljóðr á norrænu¹⁰, ok eru fjórir diptongi í latínu stafrofi, en í rúnum fimm. Diptongus er samanlíming tveggja raddarstafa í einni samstöfu, þeirra er báðir halda afli sínu. Þessir eru límingarstafir í rúnum: \mathfrak{t} fyrir *ae*, \mathfrak{A}^{11} fyrir *au*¹², [\mathfrak{H}] fyrir *e* ok *i*¹³, ok er sá diptongus ekki í latínu; [\mathfrak{F}] fyrir *ey*¹⁴; \mathfrak{F} fyrir [*e* ok *o*¹⁵; $\mathfrak{æ}^{16}$ er hinn fjórði diptongus í latínu, ok er hann eigi í rúnum. Sumir raddarstafir eru fyrir skipaðir í samlímingu, sem *a* ok *e*,

¹) *a* [: lióð ð ok s æða t ok s, svá sœm x hæfir tveggja stafa lióð, c ok s æða g. s., ok ær því hvargi þeirra stafa ritaðr í rúnum, 748. — ²) eptir *add. W*, *sed cum 748 omittimus*. — ³) \mathfrak{K} , 748. — ⁴) á þá læið ritit, æf, 748. — ⁵) *p*, 748. — ⁶) *a* [, vlikir ærv í lióði, 748. — ⁷) \mathfrak{K} , 748. — ⁸) *sic* 748; *e*, *W*. — ⁹) \mathfrak{f} , 748. — ¹⁰) *norena tvngv*, 748. — ¹¹) *sic* 748; \mathfrak{A} *tantum W*. — ¹²) *a*, 748. — ¹³) *a* [\mathfrak{H}] fyrir *ei*, 748. — ¹⁴) *sic a* [748; *ey*, *nec pl.*, *W*. — ¹⁵) *a* [*eo* (v *supra lineam*)], 748. — ¹⁶) *sic ex conjectura positum, nam W et 748 z* (ok) *scribunt, quod pravum est; vocalis latina æ in alphabeto runico non exstat, neque in ullis ante memoratis alphabetis islandicis, in quibus tantum mentio fit diphthongi œ (non œ), quæ con-*

neutra litera, neque *x* neque *z*, in Runico aut prisco Latino alphabeto usurpatur. Sed hæ literæ ideo in alphabetum receptæ sunt, quod expeditius videatur, unam quam duas literas scribere. Proximum sequitur \mathfrak{B} , *bjarkan*, quod pro latino *b* ponitur, qui character runicus duas in se habet literas mutas, quarum sonum repræsentat. Ideo vero partes semicirculares Bjarkanis patulæ factæ sunt, quando pro *p* sonat, quod labiis patentioribus pronuntiandum est, quam *b*. Deinde \mathfrak{R} pro latina litera *r* ponitur, quæ una est ex iis, quæ semivocales appellantur. Huic proximum stat \mathfrak{t} , quod pro duabus vocalibus \mathfrak{t} et \mathfrak{l} sonat, quam literam Græci vocant *δίφθογγον*, id est lingua Norvegica *tvíhljóðr* (bisonus). In alphabeto Latino quatuor sunt diphthongi^a, in runico quinque. Diphthongus est duarum vocalium, quarum utraque vim suam retineat, in unam syllabam conglutinatio. Hæ sunt in alphabeto runico vocales conglutinatæ: \mathfrak{t} pro *ae*; \mathfrak{A} pro *au*; [\mathfrak{H}] pro *e* et *i*, quæ diphthongus non est in sermone latino^b; \mathfrak{F} pro *ey*; \mathfrak{F} pro *e* et *o*; $\mathfrak{æ}$ in latino sermone quarta diphthongus est, quæ in runis non exstat. Quædam vocales in conglutinando præponuntur, ut *a* et *e*,

flata alias formas adsumsit, ut ex superioribus adparet, et ex scribendi modo diversarum membranarum perspicuum fit.

a) "Sunt diphthongi, quibus nunc utimur, quatuor, *ae*, *au*, *eu*, *oe*", Prisc. I. 9, 50, ed. Putsch. 561. (Ramshorn. *Practische lat. Gramm.*, Leipzig 1832, p. 1. not.). Isidori Orig. Lib. I. c. 15: "Diphthongæ syllabæ — ex his apud nos veras esse scimus quatuor, *ae*, *oe*, *au*, *eu*; *ei* vero apud majores tantummodo celebrata fuit". — b) "*ei* diphthongo nunc non utimur, sed loco ejus in græcis nominibus e vel *i* productas ponimus", Priscian. I. 9, 54, ed. Putsch. 563. (Ramshorn l. c. p. 2. not.); adde notam præced.

en sumir eru eptir skipaðir, sem *e* ok *i*, *o* ok *u*; ok eru þeir raddarstafir náttúrulega fyrir skipaðir í samlimingum, er [nálægt hljóð hafa¹ hinu innsta raddartóli mannsins, en hinir eptir settir, er nærri standa í hljóðsgrein efni² raddarinnar, sem *a* fyrir *e*³ ok *v*, [en *e* fyrir⁴ *o* ok *u*⁵, af⁶ því at þat hljóð er grannara, er nær brjóstinu stendr ok fyrr stendr⁷, en hitt digrara, er framarr skapast⁸, ok meira hefir rúm; er ok hægra þat hljóð fyrir at setja í samliming, er fyrr skapast, en⁹ hitt eptir, er síðarr¹⁰ formerast. Á latínu er diptongus fyrir þrennar sakir fundinn: fyrir hljóðsfeigrð ok sundrgrein ok samansetning, en í norrænu fyrir tvennar sakir: fyrir grein ok hljóðsfeigrð. Fyrir greinar sakir er diptongus fundinn í norrænu, sem í þessum nöfnum: *mer* ok *ser*¹¹, at greina þau frá fornöfnum *ser* ok *mer*, ok öðrum þvilikum; en fyrir hljóðsfeigrð er diptongus fundinn, sem hér: *lækr*, *ægr*, þviat segra þikkir hljóða heldr en *lækr*, *ægr*. Þarnæst stendr *ǰ*, ok er hon af þeim, er hálfraðdarstafir heita. Þarnæst stendr *ŷ*, ok er þat fyrir tvá samhljóðendr, *k* ok *g*. Þarnæst er *ǿ* stúnginn, ok stendr fyrir *d* latínustaf. Að slíkum hætti eru allir rúnastafir settir í þessum orðskviðum, ok munum vèr þat eigi framarr greina, þviat eigi er nauðsynligt. Því eru þessir sjórir rúnastafir settir fyrir tvá samhljóðendr, at þeir samhljóðendr hafa líkara hljóð en aðrir, svá sem *g* ok *k*, *s* ok *z*, *b* ok *p*, *d* ok *t*.

¹) nálægra hafa lióð, 748. — ²) add. ex 748 (s. lopti, supra lineam); om. W. — ³) sic 748; a, W. — ⁴) e ok, add. W, non recte. — ⁵) sic W. — ⁶) a [om. 748. — ⁷) tekz, 748. — ⁸) enn hitt ær eptir er síðarr formeraz, add. 748. — ⁹) hoc loco unum folium deest in fragm. membr. 748. — ¹⁰) in

quædam postponuntur, ut *e* et *i*, *o* et *u*. Eæ vocales naturæ convenienter in conglutinando præponuntur, quæ sonum habent intimo vocis humanæ instrumento proximum: illæ postponuntur, quæ in distinctione soni propius accedunt ad elementum vocis, ut *a* præponitur *τῷ e* et *v*, *e* vero *τῷ o* et *u* (i. e. *y*), eo quod is sonus est tenuior, qui pectori propior est et prius effertur, ille crassior, qui loco anteriori formatur et ampliori spatio gaudet; atque in conglutinatione vocalium is sonus facilius præponitur, qui prior formatur, ille facilius postponitur, qui serius. In latino sermone diphthongus tribus de causis inventa est, euphoniæ, distinctionis et compositionis causa; in lingua vero Norvegica duabus de causis, distinctionis et euphoniæ causa. Distinctionis causa diphthongus inventa est in lingua Norvegica, ut in his nominibus, *mer* (virgo) et *ser* (mare), ut distinguantur a pronomibus *ser* (sibi) et *mer* (mihi), et id genus aliis. Euphoniæ causa diphthongus inventa est, ut hic, *lækr* (rivus), *ægr* (terribilis), quæ dulcius sonare existimantur, quam *lækr*, *ægr*. Deinde sequitur *ǰ*, quod unum est ex iis, quæ semivocales vocantur. Deinde sequitur *ŷ*, quod duarum consonantium, *k* et *g*, vicem sustinet. Sequitur *ǿ* punctatum, quod pro latina litera *d* ponitur. Eodem modo omnes literæ runicæ in his formulis ponuntur, quam rem non amplius describemus, non enim est necessarium. Ideo hæ quatuor literæ runicæ ponuntur pro duabus consonantibus, quod his consonantibus sonus (inter se) similior est, quam ceteris, velut *g* et *k*, *s* et *z*, *b* et *p*, *d* et *t*.

W errore librarii sine lacuna omissum; Rask. emendavit: er formeraz seinna. — ¹¹) i. e. mæ — sær.

5. Samstafa er samfyllilig¹ stafasetning, með einum anda ok einni hljóðsgrein, ósundrgreiniliga samansett ok frammfærð². Samstafa hefir fjögr tilfelli: staf eðr tölu, andi ok tíð ok hljóðsgrein; þvíat hver samstafa hefir stafa³ tölu, einn staf eða fleiri, [ok hefir eingi samstafa í latínu fleiri en sex⁴, en í norrænu megu [eigi standa fleiri í einni samstöfu en átta eða níu⁵, sem: *spönnzkr*⁶ ok *strennzkr*⁷. Í latínu standa tveir samhljóðendr hið flesta fyrir raddarstaf, en þrír eptir; en í norrænu megu standa þrír samhljóðendr fyrir raddarstaf en fimm eptir, sem skilja má í þeim nöfnum, er fyrr eru rituð. Þessar samstöfur gera mesta fegrð í skáldskap, ef einn raddarstafr er í tveim samstöfum ok hinir sömu [eptir settir⁸, sem hér: *snarpr*, *garpr*, ok köllum vèr þat aðalhending; en ef sinn raddarstafr er í hværri samstöfu, en allir einir samhljóðendr eptir, sem hér: *vaskr*, *röskr*; þat köllum vèr skothending. Þessar hendingar þikkja þá bezt falla, ef tvær samstöfur eru í hværri sögn, ok hinn sami sè raddarstafr í fyrri samstöfu⁹, ok svá samhljóðendr þeir sem fylgja, en [öll ein en síðarri samstafa¹⁰, sem hér: *aller*,

¹) sic 757; samfyllig, W. — ²) "syllaba est comprehensio literarum consequens, sub uno accentu et uno spiritu prolata". Prisc. libr. II, ed. Putsch. 565. — ³) sic 757; skamma, W. — ⁴) a [, eingi samst. hefir fleire stafe enn vi í latinumále, 757; "non plus quam ad sex literas procedere syllaba potest in Latino sermone". Prisc. l. c. — ⁵) sic jam Rask. dedit; XII, W; a [, standa VII eða IX í einne samstöfu, 757. — ⁶) spenskr, 757. — ⁷) stredzkr, 757. — ⁸) a [stafir eptir, 757. — ⁹) huerrar sagnar, add. 757. — ¹⁰) a [, hin síðarre samstafa huerrar sagnar sè öll iðfn við sik, 757.

5. Syllaba est connexa literarum positio, uno cum spiritu unoque accentu, inseparabiliter composita et pronuntiata. Syllaba quatuor habet accidentia: LITERAM sive NUMERUM, SPIRITUM, TEMPUS et ACCENTUM. Nimirum quævis syllaba habet numerum, unam literam aut plures, nullaque syllaba in latino sermone plures habet literas, quam sex: in lingua vero Norvegica plures in una syllaba stare non possunt, quam octo aut novem^a, ut *spönnzkr* (Hispanicus), *strennzkr* (Strandensis). In sermone latino duæ ad summum consonantes vocali præponuntur, tres postponuntur; sed in sermone Norvegico tres consonantes vocalem præcedere, quinque consequi possunt, ut ex nominibus supra scriptis intelligi licet. Hæ syllabæ maximam pulchritudinem ad pösin adferunt, si eadem vocalis binis syllabis inest, eademque literæ consequentes, ut hic: *snarpr* (acer), *garpr* (vir); quas dicimus syllabas harmonicas plenas. Si vero in utraque syllaba diversæ sunt vocales, omnes vero eadem subsequentes, ut hic: *vaskr* (fortis), *röskr* (strenuus): has semiplenas vocamus syllabas harmonicas. Quæ syllabæ harmonicæ optime cadere existimantur, si utrumque vocabulum duabus syllabis constat, quarum priori eadem vocalis eademque consequentes consonantes sint, posterior vero syllaba una eademque sit, ut hoc

^a) Est in numero literarum h. l. aliqua repugnantia; videtur Auctor priori loco literam x pro duplici, loco posteriori pro simplici habuisse, sive, quod eodem redit, in priori loco etymologiam, in posteriori pronuntiationem secutus videtur. Pro etymologica ratione stare videntur formæ, quales *menndskr*, Fms. 10, 329.

